

rustu.bozkurt@dunya.com

RÜŞTÜ BOZKURT

Bilgi toplumu işle ilgili “zihni modelleri” değiştiriyor

Yeni bir devrimin şafağındayız. Bilgi toplumu aşamasına geçtik. Bu geçiş, **imalat kesimi çalışanların azalması**, bilgi ve hizmetler kesimi çalışanlarının artması anlamına geliyor. Bilgi toplumunun hangi kaynaklar ve değerler sistemi üzerinde kurulacağını öngörülmesi, gerekli alternatif tepkilerin belirlenmesi toplumsal tartışma gündeminin ilk sıralarında yer alıyor.

Bilgi toplumu aşamasında imalat kesimi çalışanları göreceli olarak azalıyor. İnsanoğlu tohumu toprağa atarak *Tarım Devrimi*'ni yaşadı. Yaklaşık 12 bin yıl toprak, su ve iklim koşulları zenginlik üretmenin kaynaklarını oluşturdu. Buharlı makinelerin, içten patlamalı motorların, jet ve elektrik motorlarının devreye girmesi, insanoğlunun kol gücünü artırdı. Sanayi Devrimi'ne öncülük eden İngiltere'de tarım çalışanları hızla azaldı, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde toplam çalışanların yüzde 20'leri düzeyine indi.

Şimdi yeni bir devrimin şafağındayız. Bilgi toplumu aşamasına geçtik. Bu geçiş, imalat kesimi çalışanların azalması, bilgi ve hizmetler kesimi çalışanlarının artması anlamına geliyor. Bilgi toplumunun hangi kaynaklar ve değerler sistemi üzerinde kurulacağını öngörülmesi, gerekli alternatif tepkilerin belirlenmesi toplumsal tartışma gündeminin ilk sıralarında yer alıyor.

Çalışma yaşamının kuralları ve çalışma zamanları değişecek. Ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesi, üretimde girdi alan ve girdi veren sektörlerin ileriye ve geriye bağlantılarının yapısını ayrıştıracak. Envanter ömürleri kısılacak... Mal, hizmet, iş gücü, para simge, görüntü ve ses akışkanlıkları artacak. Erişebilirlik olanaklarının artması da, her anlamda esneklik ve hız gerektirecek. Temel amaç, maddi ve kültürel zenginlik üretmek insan yaşamını kolaylaştırmaksa, yurttaşların geçimlerini sağlayacakları iş bulmaları, barınacak konut sahibi olmaları, çocuklarını okutacak okul, sağlıkları için başvuracakları hastane, emekliliklerini güven altına alacak sosyal güvenlik sistemlerinin yeniden tanımlandığına tanıklık edeceğiz.

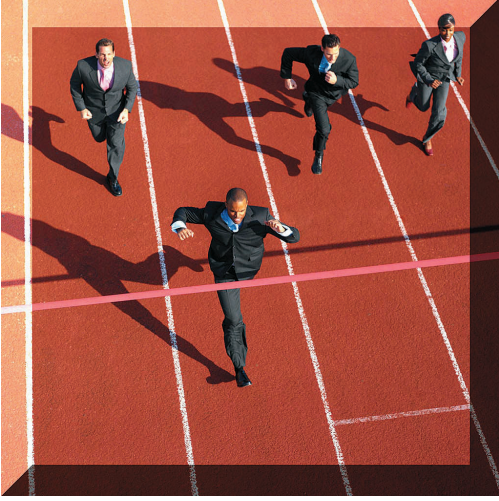
“KITLIK İLKESİ” FARKLILAŞIYOR

Tarım ve sanayi toplumunu yönlendiren temel ilkelere birisi *“kıtık ilkesi”* idi. İnsan ihtiyaçları sonsuz, kaynaklar ise kıt. Kıt kaynakların üretim sürecinde etkin ve verimli kullanılması ciddi bir analiz, önceliklerin belirlenmesi ve planlı hareket ederek sorunların çözülmesi anlamına geliyordu.

Bazı üretim alanlarında *“kıtık ilkesi”* geçerliliğini koruyor. Bilgi toplumunda kaynak değerlendirmenin temel araçları *“yazılım protokolleri”*. Yazılım protokollerinin ilk hazırlanışı için emek, zaman ve para harcıyor. Daha sonra yazılım protokolleri kullanıldıkça ürettikleri değer artıyor; ödediğiniz bedel ise ilk yatırım maliyetine göre gittikçe azalıyor. Bilginin paylaşıldıkça büyümesi, *“kıtık ilkesini”* esneten, farklı yapı oluşturan yeni bir eğilimi ortaya çıkarıyor. Bilgi toplumunun karşılıklı bağımlılık ilişkilerini tanımlamak, gerekli alternatif tepki stratejilerini geliştirmek gerekiyor.

Entelektüel kapasite ve sistem kapasitesi rekabeti belirliyor. Toplumların verileri malumata, malumatı bilgiye, bilgiyi anlamaya, anlamayı fikirlere, fikirleri projelere dönüştürerek fırsat alanlarını genişletebilmesi, entelektüel kapasite ile sistem kapasitesine sıkı sıkıya bağlı. Entelektüel kapasiteyi geliştirecek eğitim, kaynak verimini artırmanın ana itici gücü. Küresel ekonominin katmanları artıyor ve karmaşıklığın ölçüğü büyüyor. Bu duruma *“uyum sağlamanın tek yolu”* iş gücünün eğitim düzeyini yükseltmek, son teknolojilere erişebilirliği artırmak, küreselleşmenin yarattığı eğilimlerin fırsatlarını yakalamak.

Eğitime yapılan yatırımların getirisi çok yüksek. Doğal kaynakları olmayan ve zor coğrafyalarda yaşayan *Güney Kore* ve *Tayvan* gibi ekonomik başarılarını bireylerin

entelektüel ve sistem kapasitelerini artıran eğitim yatırımlarının yarattığı sonuçları hep birlikte izliyoruz. Siyasi irade, iş dünyası ve üniversiteler arasında işbirliği sistem kapasitesi yaratma ve geliştirmede etkili bir araç.¹

Bireyler, topluluklar ve toplumlar varlıklarını sürdürme için neyin yararlı, neyin zararlı olduğunun farkına varınca ayakta kalmanın koşullarını yaratmaya odaklanabiliyor. Ayrıca, "riskten korkmama kültürü" de eğitim ve öğretimin yarattığı entelektüel kapasite ve sistem kapasitesinden besleniyor.²

Kalkınmacı isteyen her toplum, eğitim güçlerini sermayeye dönüştürme zorunda. Bu da ancak kaliteli fikirler ve yenilikçi çözümler üretecek kapasitede insan kaynağına sahip olmakla mümkün. Yaratıcılık sektörü, yakın bir gelecekte tüm çalışanların durumunu belirleyecek olan şeyleri bugünden belirliyor. Entelektüel kapasite ve sistem kapasitesinden beslenen yaratıcılık sektöründe iletişim hayatı önem taşıyor. Bilgi toplumu, kendini sürekli yeniden keşfeden insan kaynağına dayanıyor.³

YENİ İŞLER UMUT YARATİYOR

Bilgi toplumunun önemli etkilerinden biri de yarattığı yeni işler ve yeni gelir olanakları. Küreselleşme süreci, bir yandan yakın gelecekte 3 milyar insana ulaşacağı hesaplanan "orta sınıfın üçüncü yükselişini" yaratıyor. Öte yandan yoksulluk sınırlarının altında yaşayan kitleleri oluşturuyor.

Bilgi toplumu, daha önceki gelişme aşamalarından farklı iş alanları yaratıyor. Ayrıca, önceki aşamadaki işlerin nitelik ve niceliklerini değiştiriyor. Yeni işler ve nitelik değiştiren geleneksel işler istihdama kaynaklık edebiliyor. Var olan işlerdeki nitelik değişmesi ve yeni işler insan iş ilişkisine yeni boyutlar katıyor. Bu yeni oluşum, işletmelerde iç örgütlenmeyi değiştiriyor, iş akışları farklılaşıyor. Ayrıca, endüstri-devlet ilişkileri de değişiyor. İş örgütlenmeleri bağlamında uluslararası ilişkiler de yeni

yapı, işlev ve kültür gerektiriyor. Etkin bir iş yöneticisi, kendi iş alanında geleneksel işlerdeki değişimler kadar, yeni işlerin doğrudan ve dolaylı etkilerini gözlemleyerek, olası etkilere göre alternatif tepki stratejilerini belirlemek zorunda.

MARKA VE İMAJ BAĞIMLILIĞI ARTIRIYOR

Teknolojiye kolay erişebilirlik, klasik anlamda karşılaştırmalı üstünlük koşullarını değiştiriyor. Küreselleşme süreci yerel kaynaklara bağımlılığı azaltıyor, dünyanın her yerinde üretim yapabilme olanaklarını artırıyor. Ayrıca, teknolojinin yarattığı "kalite homojenliği", üretilen malların kalitesini elle dokunarak, gözle görerek, koklayarak anlamayacak kadar yaklaşıyor. Bu nedenle ürünlerin satılabilmesi "marka ve imaja bağımlı" hale getiriyor.

Kitle iletişiminde zaman sınırının kalkması, hız ve erişebilirlik sınırlarının her geçen gün genişlemesi iletişim biçimini ve tarzını da değiştiriyor. Daha önce "topluluk örgütlenmesinde" olduğu gibi insanlar düğünde, dernekte, törende, çarşıda, pazarda, işte ve eğlencede, yaşamın her yerinde, her anında haberleşebiliyor. Kısa mesajı dayalı iletişim, medyayı yeniden yapılandırıyor. Tüketiciler tercihlerini medyadan aldıkları bilgilerin etkisiyle yönlendiriyor.

Sosyolog *Ulrich Beck* ve *Anthony Giddens*, bilginin artmasıyla risk duygusu arasında yakın bir ilişki olduğunu güçlü bir şekilde ileri sürenlerden. Giddens, "Günümüzde yüz yüze olduğumuz pek çok belirsizliğe, aslında bilgi artışı neden olmuştur" diyor ve Beck de "Tehlikenin kaynağı artık bilgisizlik değil ilgidir" diyerek Giddens'in görüşünü destekliyor.⁵

Aşırı parçalanmış enformasyon, halktan daha çok uzmanların, disiplinlerin ve özel kimselerin malı olabiliyor. Bilginin hızla parçalanması, uzmanlıkları da artırıyor. Uzmanlıkların artışı, entelektüelleri büyük resme bakma yerine kendi ilgi alanlarındaki anlamların peşinden koşmaya zorluyor. Gelişmeler bir bütün içinde ele alındığında yeni bir dünya düzeninin kurulmakta olduğunu görüyoruz. Bu yeni dünyada yerimizi almak, doğru konumlanma yapabilmek için bilgi toplumunu yaratan bileşenleri ve bağlamları yakından izlememiz gerekiyor.

DİPNOTLAR:

1 *Agusto Lopez Claros*, "Büyümenin sırnı düşük vergi değil. Önemli olan etken kaynak kullanımı" Referans, 6 Ekim 2006.

2 *Carl Sagan*, *Tanrı'nın Kapısını Çalan Bilim*, Çev. Raşit Aşçıoğlu, Altın Kitaplar, Kasım 2007, *Lord Robert May*, "Korkmadan soru soran insan gerek" Cumhuriyet Bilim Teknik, Yıl: 18, S. 921, Kasım 2004.

3 *Rainer Stumpf*, "Fikirler Başarının Motorudur/ Tim Renner ile söyleşi" Deutschland T Sayı: 1, 2009.

4 *Oktay Yenal*, "Dünya Ekonomik Bunalımının İki Yüzü" Cumhuriyet Bilim Teknik, S. 1261, 20 Mayıs 2011.

5 *Frank Furedi*, *Nereye Gitti Bu Entelektüeller*, Çev. A. Erkan Koca, Birleşik Dağıtım Kitabevi, Ankara 2010.

Yaratıcılık sektörü, yakın bir gelecekte tüm çalışanların durumunu belirleyecek olan şeyleri bugünden belirliyor. Entelektüel kapasite ve sistem kapasitesinden beslenen yaratıcılık sektöründe iletişim hayatı önem taşıyor. Bilgi toplumu, kendini sürekli yeniden keşfeden insan kaynağına dayanıyor.